

DESTAN ŞAİRİ SÜLEYMAN SAĞCI

Dr. Doğan KAYA*

Özet

Destanlar, halk şairleri tarafından ortaya konulan manzum ürünlerdir. Hikâye etme esasına dayanır ve bir bakıma didaktik şiir mahiyetindedir. Hemen her konuda söylenmiştir.

Destanlar XIX. yüzyıldan itibaren muhtelif ebattaki kâğıtlara yazılmış ve satılmaya başlanmıştır. Konusu hüznü destandanlar özel ve yanık bir ezgi ile okunur. İhtiva ettiği nükteleri veya acıları yansıtmaya, bir bakıma buna bağlıdır. Destan söyleyen ve geçimini destan satarak sağlayan halk şairine destancı denilir. Destancılar, âşık nitelikli kişilerdir, ancak karşılaşma yapma, muamma çözme, hikâye anlatma vs. gibi âşıklığın pek çok vecibesini yerine getirmezler.

1980'li yılların başında sona eren destan söyleme geleneğinin Sivas'taki temsilcileri, *Turan Koç*, *Ahmet Bayrak*, *Hüseyin Gülmez*, *İbrahim*, Güney köylü *Turan Karakaş*, Davulalalı *Âşık Ahmet*, Koyunculu *Âşık Osman*, *Mutubeyli Nedimî (Mahmut Danişment)* ile *Baharözlü Feryadî*'dir.

Destancı Süleyman Sağcı (1927-1986) Sivaslıdır. Ömrünü köyü Beypınar'da geçirmiştir. Onlarca destandan olmakla beraber biz burada kaydettiklerimi derleyebildik. Şiirleri genellikle çevresinde ve ülkesinde cereyan eden olaylar üzerinedir ve destandan şeklindedir. Sazı ve ustası yoktur. Şiirlerinde zaman zaman kusurlar görülür.

Anahtar kelimeler: Destan, gelenek, Süleyman Sağcı.

DESTAN TELLER SÜLEYMAN SAĞCI

Abstract

Destan (or folk destandan) is a didactic poem genre in ashik (minstrel) tradition. Destans consist of quatrains between 3 and 160, and written with generally 11 syllable-meter, or occasionally 7 and 8 syllable-meter. The narration in destans mainly depends on story telling via only poem.

The theme can be about almost every matter. The ones which theme is melancholic are sung with special voice and melody. Pain in story can be reflected only with this way. The person writing or telling these poems and earning his keep by selling these are called as 'destancı' which means destandan teller. They do not have all minstrelsy skills, for instance they cannot make encountering (karşılaşma), storytelling, or solve conundrum (muamma).

The representatives, from Sivas, of this tradition which had ended in the beginning of 1980s are *Turan Koç*, *Ahmet Bayrak*, *Hüseyin Gülmez*, *İbrahim*, *Turan Karakaş* from Güney village, *Âşık Ahmet* from Davulala, *Âşık Osman* from Koyuncu, *Nedimî (Mahmut Danişment)* from Mutubey ile *Feryadî* from Baharöz.

Süleyman Sağcı (1927-1986) who is a destandan teller is also from Sivas. At whole life, he has lived in his village, Beypınar. Despite he has many destans, in

* *Dört Kıtada Folklorun İzinde-Özkul Çobanoğlu Armağanı*, Hâkim Yayıncılık, Ankara, 2015, s. 619-637.

this study it is only compiled recorded ones. Mostly his poems are about general cases seen his around and in his country, and have destan form. He does not have skill of playing 'saz', and the master. It is occasionally seen technical deflects in his poems.

Keywords: Destan, tradition, Süleyman Sağcı.

.....
Edebiyatımızda destan denilince iki kavram akla gelmektedir. Birincisi milletin bütün fertlerini ilgilendiren macera, kahramanlık ve olayları konu edinen *millî destanlar*; ikincisi de düşünce, durum, kanaat ve inancın ele alındığı ve âşıklar tarafından manzumeleştirilmiş şiir şekli olan *halk destanları*.

Biz, burada ikinci tip destanlar üzerinde duracağız. Bu tip destanlar hacim itibariyle en az 3 dörtlük, en fazla 150-160 dörtlük kadar olabilir. Söz gelişi, Âşık Talibî Coşkun'un döner ayakla söylediği 160 dörtlük hacminde *Dolaştı Dünyayı Aldı Diline* adlı bir seyahat destanı vardır. Destanlar, bir bakıma divan şiirinde kasidenin karşılığı olarak nitelendirilebilir.

Destanlar koşma kafiye düzenindedir, ancak bekçi destanlarında olduğu gibi mani tipinde destanlar da yok değildir. Genellikle 11 heceli olmakla birlikte 8 hatta 7 heceli destanlar da vardır.

Destanda anlatım, hikâye etme esasına dayanır. Bir bakıma didaktik şiir mahiyetindedir. Bir olayın anlatılması asıl gaye olduğundan duygusal öğelere pek rastlanmaz. Zaman zaman güzel yahut tabiat tasvirlerinde bu yola başvurulur.

Hemen hemen her konu, destanın kapsamına girer. Bu çerçevede *atasözü, bekçi, deprem, dolandırıcı, dulavrat, esnaf ve meslek, eşkiya, evli-bekâr, gelin-kaynana, güzeller, hapishane, iki evli, karı-koca, kılıbık, kıtlık, meyve, millî, mirasyedi, hastalık, savaş, sel, seyahat, ters öğüt, yalancı, yangın, yemek, yer-gök, yöre-belde* destanları ile *elifnameler, şairnameler* ve *yaşnameler* söz konusu edilebilir.

Destanlar bir olay anlatmakla beraber, gerçeği tamamıyla anlatıyor denilemez. Şair, kendi muhayyilesinden ifadeler katarak destanı ahenkli ve kalıcı bir hale getirir. Fakat hastalık destanlarında olduğu gibi bazı destanlarda da olayların olduğu yansıtıldığı görülür. Halk destanları XIX. yüzyıldan itibaren muhtelif ebattaki kâğıtlara yazılmış ve satılmaya başlanmıştır. XX. yüzyılın ortalarından itibaren de A4 kâğıdı büyüklüğündeki üçüncü hamur kâğıtlara, genellikle kâğıdın tek yüzüne basılmıştır. Sağ alt tarafında fiyatı yazılıdır. Bu zamanına göre 25 kuruş, 50 kuruş veya 100 kuruştur. Bazı destanların sağ veya sol altına tarih ve basıldığı matbaanın adı yazıldığı da olmuştur.

Destanlar özel ve yanık bir ezgi ile okunur. İhtiva ettiği nükteleri veya acıları yansıtması, bir bakıma buna bağlıdır. Destan söyleyen ve geçimini destan satarak sağlayan halk şairine *destancı* denilir. Destancılar, âşık nitelikli kişilerdir, ancak karşılaşma yapma, muamma çözme, hikâye anlatma vs. gibi âşıklığın pek çok vecibesini yerine getirmezler. Söylediği şiirler destan ağırlıklı şiirlerdir.

Destancı, makam bilen birisidir. Destanların satıldığı ortamların içinde çarşı, mahalle, tren, otobüs terminalleri, cami önleri, pazar yerleri başta gelirdi. Destancı, bir kolunda sattığı destanları taşır, diğeriyle de destanlarını satar ve bir

yandan da dudaklarından ezgiyi eksik etmezdi. *Destancılar, sonraki dönemlerde, metni, bir teybe okuyup onu çalmak suretiyle destan satma yoluna gitmişlerdir.*

1980'li yılların başında sona eren destan söyleme geleneğinin Sivas'taki temsilcileri, *Turan Koç, Ahmet Bayrak, Hüseyin Gülmez, İbrahim, Güney köylü Turan Karakaş, Davulalalı Âşık Ahmet, Koyunculu Âşık Osman, Mutubeyli Nedimî (Mahmut Danişment) ile Baharözlü Feryadî* idi.

Orta Anadolu'da başka illerde de destancı şairler vardır. Kayseri'nin Tomarza ilçesinin Taf köyünden *Gözübenli Mustafa Önder*, Niğde'den *Cemil Turgut*, Yozgat'ın Çayıralan ilçesinden *Hüseyin Yıldırım*, Sorgun'un Tatlı köyünden *Hurşit Atmaca*, Çorumlu *İsmail Kara*, Ürgüplü *Mustafa Duran*, Adana'nın Saimbeyli ilçesinden *Mahmut Tunar*, Malatyalı *Fehmi Gür*, *Mehmet Ali Cengiz*, tespit edebildiğimiz destancılarıdır.

Bizim burada şiirlerine yer verdiğimiz destancı ise Sivaslı Süleyman Sağcı'dır. Süleyman, 1927 yılında Sivas'ın merkez köylerinden olan Beypınar köyünde doğmuştur. Hasan ve Dudu'nun oğludur. Babası dört kere evlenmiştir. Süleyman, onun üçüncü hanımından doğmuştur. Dünyaya geldikten altı ay sonra da annesi vefat etmiştir. Herhangi bir tahsil görmemiştir. Okuma-yazmayı amcasından öğrenmiştir. 1944 yılında evlenmiş, dört kızı olmuştur. 1986 yılında vefat etmiştir. Mezarı Beypınar'dadır.

Şiir yazmaya küçük yaşlarda başladığı söylenir. Şiirleri genellikle çevresinde ve ülkesinde cereyan eden olaylar üzerinedir ve destan şeklindedir. Sazı ve ustası yoktur. Şiirlerinde zaman zaman kusurlar görülür.

KIBRIS DESTANI

Dinle Türkiye'yi edelim metin
Dünyaya bir ateş açtı Türkiye
Başlarsa harbinden kurtarmak çetin
Ölür geri dönmez coştı Türkiye

Başlarımızda olan Ecevit, Fahri
Bu harbe kimsenin ermedi aklı
Lefkoşe de Urumların paytahtı
Aldı bayrağı astı Türkiye

Korutürk Fahri başta Ecevit
Anneler doğursun böyle bin yiğit
Geldiler orduya verdiler öğüt
Ordular Kıbrıs'a bastı Türkiye

Ordular başkanı Semih de Sancar
Kuşandı silâhı elinde hançer
Mehmetçik peşinde alevler saçar
Allah Allah deyip coştı Türkiye

Topların sesinden dağlar yanıyor
Askerini gören şimşek sanıyor

Gören dūřmanlar da geri dönüyor
Allah Allah deyip cořtu Türkiye

O kadar pařalar hep zabitanlar
řehit gazi oldu ne kadar canlar
Kıbrıs Dağları'na döküldü kanlar
Gaziler bayrağı açtı Türkiye

Türkiye Milleti İslm'ın piri
Harbini görenler çekildi geri
İleri gelmedi düşmanın biri
Her yandan cepheyi açtı Türkiye

Süvari alayı bindi atına
Hep aslan kesilmiş bak heybetine
İndi gitti Urumların katına
Daha geri dönmez bastı Türkiye

Teslim ol düşman geçiyor candan
Ateřler başladı gayrı her yandan
de kardeřleri dönmek meydandan
Yzecek sırtından postu Türkiye

Tayyareler toplar tanklar da tamam
Kıbrıs dağlarını bürüdü duman
Vurunuz başına hiç vermen aman
Dinlemez düşman dostu Türkiye

Temelin rktr himden sökerler
Vurur başını hem belini bkerler
Askerleri denizlere dökerler
ekti ordularını koştu Türkiye

Duymadın mı Türkiye'nin huyunu
Yutmadın mı Akdeniz'in suyunu
Nice düşmanların lt boyunu
Harp ile yüreği piřti Türkiye

Kıbrıs için çarpar her Türk yüreği
Demirdir kolları elik bileđi
Kökünden devirmek Türk'n dileđi
Her yandan cepheyi açtı Türkiye

Görülür toplarda çıkar dumanı
Vurun arkadaşlar vermen amanı
Kknn kesmenin geldi zamanı

Yağmur gibi kurşun saçtı Türkiye

Bu senin ettiğin nedir millete
Vatan için girdik türlü zahmete
Yazılanlar gelir başa kısmete
“Allah Allah” deyip coştı Türkiye

Alaylar bölükler taburlar düzüm
Allah’ın izniyle bu Kıbrıs bizim
Karşında Türkiye tutar mı dizin
Köpürüp çağladı taşı Türkiye

Mevzilerde top tüfekler patladı
Türk ordusu şu Girne’ye atladı
Düşmanların yürekleri çatladı
Cihana bir korku açtı Türkiye

Karşısına dikilir Mehmet’le Osman
Nere kaçırıyorsun ey zalim düşman
Ettiğin suçuna oldun mu pişman
Parmaklı dağları bastı Türkiye

Sebep ne köyleri varıp basarsın
Sabiyyi sübyanı tutar asarsın
Güvenme dünyada sen de yaşarsın
İyi bil yürekten coştı Türkiye

Kıbrıs dağlarını bürüdü duman
Kaçıştı geriye bu harbi gören
Kara dağlarında çemberi yaran
Ölür geri dönmez aslı Türkiye

Türkoğlu da der ki bütündür sözüm
Doğruya çalışır temizdir özüm
Kıbrıs sende dahi var idi gözüm
Aldı al bayrağı astı Türkiye

Tayyareler her taraftan kalkıyor
Yetmiş iki devlet Türk’ten korkuyor
SÜLEYMAN bir destan yazmış okuyor
O da geri dönmez aslı Türkiye

**SİVAS’IN BEYPINAR KÖYÜNDE VURULAN
GELİNİN KAZA DESTANI**
Aşağı mahlede bir kaza oldu

Koşarak imdada varan ağlıyor
Gören insanların hep benzi soldu
Ah edip dizine vuran ağlıyor

Ağlaşır komşular bu nasıl işler
Yanağından değmiş dökülmüş dişler
Tepeden aşağı kanları fişlar
Al kanlar içinde gören ağlıyor

Haber verin anam babam gelsinler
Cansız hayâlimi bir yol görsünler
Hep birlikte salacama* girsinler
Meyit namazıma duran ağlıyor

İçeri girdim de kan gölek gölek
Bakmaya kıyılmaz dayanmaz yürek
Ağzında lokması elinde çörek
Bu zalim olayı soran ağlıyor

Al kana boyanmış yanağı yüzü
Gören insanların dayanmaz özü
Eşinin feryadı yakıyor bizi
İşitip eğlenip gören ağlıyor

Cenazem üstüne kilit vuruldu
Mevtamı yumaya kazan kuruldu
Kefenim biçildi suyum duruldu
Kıyamet gömleğin saran ağlıyor

Heyet geldi etrafımı gezdiler
Şahitleri bir araya düzdüler
Hâkim doktor ifademi yazdılar
Doktor hâkim savcı soran ağlıyor

Kimseler görmesin böyle olayı
Doktorlar baktılar yoktur kolayı
Nasip olup gezemedim sılayı
Kanlı elbisemi soyan ağlıyor

Tarlada sergimiz serili kaldı
Harmanda soframız kurulu kaldı
Sandıkta elbisem dürülü kaldı
Açıp elbisemi seren ağlıyor

* **salaca:** Üzerine tabut konulup omuzda taşınılan araç.

Çok mu oldu ben kendimi seçeli
Ne tez verdin ölüm ile eceli
Yaşım yirmi üç yüzüm peçeli
Devrimde* yaşını soran ağlıyor

Atlamadan değdi kurşun eşiği
Bana imiş ölüm ecel keşiği*
Sallamadan al kundaklı beşiği
“Ne yaman genç öldü” diyen ağlıyor

Al kana boyanmış yanağı yüzü
Gören insanların dayanmaz özü
Eşinin feryadı yakıyor bizi
İşitip eğlenip gören ağlıyor

Siyah saçlar teneşire dökülür
Örgülerim birer birer sökülür
Hısım akrabanın beli bükülür
Cesedime suyu koyan ağlıyor

Öldüğüm günler de salıdır salı
Mevlâ'm her kuluna verme bu halı
Gören insanları ediyor deli
Nazik cesedimi yuyan ağlıyor

Haber verin annem babam gelsinler
Cansız hayalimi bir yol görsünler
Hep birlikte sal ağacıma girsinler
Meyyit namazıma uyan ağlıyor

Hayırsız imiş bu biçtiğim ekin
Pek de cahil** öldüm kınalar yakın
Mezarım üstüne al bayrak dikin
İndirip kabire koyan ağlıyor

İçeri girdim de tüfekli Halil
Ölümüne sebep sen oldun delil
Alnımıza yazmış ol Rabbü'l-Celil
“Kader böyle imiş” diyen ağlıyor

Alnımıza yazmış takdir-i Hüda
Kimimiz kurşunda kimimiz suda
SÜLEYMAN der size nasihat bu da

* **devr**: Ölenin devrinin yapılması, ıskatına oturma.

* **keşik**: Bekleme sırası.

** **cahil**: Genç.

Mevlâ'nın emrini bilen ağlıyor

KADER DESTANI

Tersine döndü de devran ben için
Ne yaman devrana düşürdün kader
Anayı babayı aldın elimden
Üç yaşında yetim düşürdün kader

Kırk sene çektim dolmadı çile
Söylesem dertlerim gelmiyor dile
Her zaman sen bana düzersin hile
Tükenmez dertlere düşürdün kader

Giydim karaları görmem alları
Aldın kumaşları verdin şalları
Verdin ağuları aldın balları
Zehir şerbetini içirdin kader

Yoksulluk dediğin ömürler söker
Muhannet minneti ölümden beter
Ateşim yanmadan tütünüm tüter
Yaktın vücudumu pişirdin kader

Giydim karaları çekerim yası
Yanıktır yüreğim silinmez pası
Ağular eylersin yediğim aş
Deli ettin dağlara düşürdün kader

Yana yana kara bağrım taş oldu
Kan karıştı iki gözüm yaş oldu
Ellere yaz-bahar bana kış oldu
Kış ettin yolumu şaşırttın kader

Derdim çoktur çektiklerim tükenmez
Aradım derdime derman bulunmaz
Dünya merhem olsa yaram ey'olmaz
Bin türlü dertlere düşürdün kader

Şu yalan dünyada gülmedi yüzüm
Kurudu gözlerim ağlıyor özüm
Çok dilek diledim geçmedi sözüm
Yine fırsat elle düşürdün kader

Ağarttın saçımı döktün dişimi

Nice belâlara koydun başımı
Koymazsın dalıma konan kuşumu
Kestin dallarımı düşürdün kader

Her zaman ağlattın nerde güldürdün
Sam yeli oldun da beni soldurdun
Gaminan kedernen beni doldurdun
Daha yer kalmadı taşırdın kader

YOL BULAMADIM

Dedim gönül vazgeç kuru sevdadan
Aşkın siteminden sarı havadan
Bu fi'l-i fenadan fani dünyadan
Der-kenar olmaya yol bulamadım

Beyhûde geçirdim ömrümü heba
Gülmedim dünyada sürmedim safa
Yükümü yükledim vardım sarrafa
İçinde bir tane dal bulamadım

Hiç bir müştak bu şikâra yetişmez
Cehd etmeyen ol dildara yetişmez
Canım ister elim yâre yetişmez
İfade vermeye yol bulamadım

Canım kurban olsun hazret-i pîre
Gönümü kaptırdım başka hünere
Yüz bin çiçek cem eyledim bir yere
Yoğurdum içinde bal bulamadım

Derdimden rahatım eylemem hazer
Bu aşkın ateşi serimi ezer
Kime meftun oldum kıldımsa nazar
Kendimden günahkâr kul bulamadım

SÜLEYMAN der gözyaşların yürüdü
Karşiki dağları duman bürüdü
Hangi dalı tuttu isem kurudu
Mevlâ'm senden başka dal bulamadım

BİR ZAMAN

Deli gönül gel Mevlâ'ya âşık ol

Heva vü hevesin eyle bir zaman
Yana yana Habibine mâşuk ol
Giyin karaları bağla bir zaman

Sabah ezanını duyduğun zaman
Abdest alıp namaz kıldığın zaman
Aşk ile gözyaşı döktüğün zaman
Coşkun sular gibi çağla bir zaman

Bakma bu dünyanın ihmal işine
Hiç güvenme baharına kışına
Gece gündüz düş Mevlâ'nın peşine
Aşk ile yüreğin dağla bir zaman

Yazar nağmelerim gönül eğlerim
Aşk ile Mevlâ'ya zikir eylerim
Affet der de günahıma ağlarım
Yaradan'a özüm bağla bir zaman

YAZMIŞ

Bir mektup geldi de sevgili dosttan
Oku cevabını sal diye yazmış
Nasihat eylemiş can u gönülden
Beş vakit namazın kıl diye yazmış

Buraların sefasına doyulmaz
Ziyaret yerleri çoktur sayılmaz
Bu yola gelenler asla yorulmaz
Her bir eksikliğini al diye yazmış

Mekke dağları da bütün burada
Hakk'ı çağır dilden ak da karada
Buraya gelenler erer murada
Sen de gel muradın al diye yazmış

Bu diyarda muhabbeti kuralım
Hakk'ın divanına duralım
Hacerü'l-Esved'e yüzler sürelim
Kokusu amberdir gül diye yazmış

Yalvar Yaradan'a söyle sözlerin
Ziyaret yerlerin görsün gözlerin
Aydan aydın olur elbet yüzlerin
Beytullah'a yüzün sür diye yazmış

Her zaman hak ile et alış-veriş
Sakin ihmal etme gelmeye çalış
Hacılar geliyor onlara karış
Hakk'ın Habibi'ni bul diye yazmış

Gel burada beraber kesek kurbanı
Mekke-Medine'de edek seyrânı
Safa-yı cümbüşle kılak bayramı
Ağlamasın gözler gül diye yazmış

Çok mümin geliyor karış araya
Çok merhem koyarsın derin yaraya
Halka namazında durun sıraya
Hakk'ın huzuruna dur diye yazmış

Cümle peygamberler yatar burada
Gel de ziyaret et ne var orada
Düzülmüş türbeler hepsi sırada
O nurlu yüzleri gör diye yazmış

Tarih seksen dördte altmış yaşında
Yari gördüm ürüyada düşümde
Toplandı komşular hep de başımda
Hepisinden bir kelâm al diye yazmış

KADER DESTANI

Dinleyin dostlarım dünya vefasız
Kader böyle imiş kime ne deyim
Kimi dertli ölür kimi sefasız
Emir büyük yerden kime ne deyim

Kapımızda dört çift koşu dönerdi
Gelen misafirler bize inerdi
Açıktı hanemiz odu yanardı
Sürmedim sefasın kime ne deyim

Yığardım kapıya sıra koyunu
Seçemedim siyahını ağını
Zıkkım dert de bana etti oyunu
Görmedim vefasın kime ne deyim

Anne adım Ümmü, bab'adım Musa
Zalim dert de bizi düşürür yasa

Levh ü kalem yazmış ömrümüz kısa
Vuran beni kader kime ne deyim

İyi olmadı şu sinemin yarası
Çok doktor gezdim de yoktur çaresi
Nice çektim gelmez derdin arkası
Bulmadım bir şifa kime ne deyim

Ben bekledim Bekcuaz'ın köyünü
Soramadım eşin dostun soyunu
Tükendi de bu ömrümün tayını
Kader böyle imiş kime ne deyim

Kapımızda çoktur camuzlar atlar
Bir bir üstüneydi konaklar katlar
Ağlar eşin dostun yanar mı yadlar
Bulamadım bir çare kime ne deyim

Çektim koyunu da sahraya dağa
Güverdim yayıldı yaylaya bağa
Söylendi bir zaman İbrahim Ağa
Talihim gelmedi kime ne deyim

Eşim dostum toplanmış da ağlıyor
Kimi siyah kimi kara bağlıyor
Ecel gelmiş yollarımı bağlıyor
Kaderim böyledir kime ne deyim

Kırk beş yaşında bu derde düştüm
Elli beş yaşında kendimden geçtim
Tecelli talihe kadere küstüm
Sürmedim bir sefa kime ne deyim

Dünyada güvenme dostlar varlığa
Sağ ola da düşeydim darlığa
Köle ola satılaydım kulluğa
Derdi veren Mevlâ kime ne deyim

Her tarafım otluk çayır koruluk
Bir baştan bir başa yaptım arılık
Soldurdu gül benzim zalim sarılık
Emir büyük yerden kime ne deyim

SÜLEYMAN dünyaya gelenler n'oldu
Nice bir dertlinin gül benzi soldu
Destanı yazarken gözlerim doldu

Emir büyük yerden kime ne deyim

HACI İBRAHİM DESTANI

Hacılar dilinde mücevher satan
Ehl i dil şenliğim sen misin hacım
Mağripten maşrika hatırlar sayan
Türkiye elinde sen misin hacım

Memnun oldum hacım güldürdün beni
Her nereye varsam söylerim seni
Bir görenler bir daha arzular seni
Can içinde sinim canımsın hacım

Kabul olsun haccın Hacı İbrahim
Dağıttın dünyaya coşkun ırmağın
Tespikle fes geldi bana armağan
Duası dilimde sen misin hacım

Bağırdı bir komşu hayırlar olsun
Fesinen tesbih var müjdeler olsun
Duydum Hac'İbrahim dedim var olsun
Ne kadar sevindim bilmezsin hacım

Giyindim fesi de ak ettim başı
Sevindim yemedim ekmeği aşısı
Nur olsun hacımın her yanı kaşısı
Cehennem narına girmezsin hacım

Kaderime yanar ben de gülmezdim
Hatırım var imiş ben de bilmezdim
İkrar ettim amma hiç de ummazdım
İkrarında duran senmişsin hacım

Fakirin gitmeye yetmiyor gücü
Yoksulluk şerbeti ağudan acısı
Dağıttın hediye ik'ettin hacı
Doğru yolu bulan bir sensin hacım

Nice ova geçtim nice de dağa
Bazı güne baktım bazı da aya
Mevlâ'm emeğinizi vermesin zaya
Dosta kavuştuğun bilmezsin hacım

Çok yatırlar gezdin çok da ovayı

Medine’de buldun hacım sefayı
Her tesbih de ediyorum duayı
Fesi vereceği bilmişsin hacım

Şu fani dünyada ben de gülmezdim
Ağlar gözyaşımı dahi silmezdim
Palto salsan hacım geri salmazdım
Elbette giymemi istersin hacım

SÜLEYMAN hüddamdır hatır satana
Ben de gitsem hacım güzel vatana
Lütfun kana benzer hükmün sultana
Bu Sivas elinde bir sensin hacım

AĞLASIN

Haber verin anne-baba bacıma
Nasıl dayanırlar benim acıma
Gafil ölüm o gidiyor gücüme
Ben murat almadım alan ağlasın

Al kanlarım bütün yola akıyor
Gelip geçen yaralara bakıyor
Yaralarım yüreğimi yakıyor
Bakıp yaralara soran ağlasın

Sıyrıldı deriler görünür etim
Yetişin komşular iy’olmam çetin
Yaralandı düştü bu nazik Metin
Yetişip halimi gören ağlasın

Zalim şoför sende yok muydu firen
Ah edip ağladı kamyonu süren
Kaçıştı geriye yaramı gören
Ah edip dizine vuran ağlasın

Genç yaşımda felek yakıp dağladı
Zalim ecel gözlerimi bağladı
Bu halimi duyan dostlar ağladı
Gelip geçen yolcu soran ağlasın

On ikide birden bire seçildim
On üçümde güller gibi açıldım
On dördümde ecelime içildim
Kanlı elbisemi düren ağlasın

Bütün arkadaşlar bana ağlasın
Eşim-dostum karaları bağlasın
SÜLEYMAN da destanını bağlasın
Ervahı ezeli bilen ağlasın

REİS BEY'E

Ey efendim derdim söyleyim sana
Yarama bir merhem olun Reis Bey
Senden başka imdat eden yok bana
Derdime bir çare bulun Reis Bey

Evvela Yaratan sonra da sensin
Bilirim efendim Sivas'ta birsin
Yaratan Mevla da muradın versin
Fakirler babası olun Reis Bey

Sorarsan Süleyman fakir bir çiftçi
Soyadım Sağcı da kendim de halkçı
Münasip bir yere veriniz bekçi
Benim bu arzumu görün Reis Bey

Sorarsan efendim kederim çoktur
Altı nüfusum var bir oğul yoktur
Beni de bir işe koymanız haktır
İsterseniz köyden sorun Reis Bey

Size olur minnetimiz nazımız
Yoktur ki geçinek koyun kuzumuz
Çorbaya koymaya yoktur tuzumuz
Böylece halimi bilin Reis Bey

Sinni mi sorarsan yaşımda elli
Daha çalışırım vücudum terli
Uzatma efendim koy işe beni
Benim bu arzumu görün Reis Bey

Bütün minnetlerim ricamız sana
Yeter bu fakirlik kâr etti cana
Bir hayırlı işler bulunuz bana
Kapında bir kemter kulun Reis Bey

Kadir bilmezlere çok ettim minnet
Yoksulluk elinden çok çektim zahmet

Bütün ecdadına okurum rahmet
Sıratı açılışın yolun Reis Bey

Şenelttin yükselttin bütün Sivas'ı
Belediye fakirlerin yuvası
Kabul olur acizlerin duası
Dünyalar durdukça kalın Reis Bey

Ahlâkım temizdir yüzüm de yerde
Merhamet et paşam dardayım darda
Seğirdir giderim zor işin nerde
Cennet kapısını bulun Reis Bey

Muhasebe müdürün hep memnun benden
Hepisi bir emir bekliyor senden
Ben de bir evladım atmayın yandan
Ağır vazifeye sürün Reis Bey

Fakir SÜLEYMAN'dır söyleyen esas
Köyümüz Beypınar ilimiz Sivas
Canım feda etsem o da gelir az
Çağır huzurunda görün Reis Bey

AZAPLIK DESTANI

Yine bu yıl yoksulluğun elinden
Geldi azap tuttu yine el bizi
Fukara yazımdan kader elinden
Sarardı gül benzim soldu gül gibi

Elime verdiler kazmayla kürek
Sallayıp vurmaya tutmuyor bilek
Dedim bu cefaya dayanmaz yürek
Çıksam acep kınar'mola el bizi

Ayağıma verdiler bir çift yemeni
Dedim nasıl geçireyim zamanı
Asla kalkmaz şu gönlümün dumanı
Dedim sürüp götürecektir sel bizi

Dedim Ali Osman gel gidek bize
Bizim kavuşmamız kalıyor güze
Sohbet edip konuşmak diz dize
Ne yaman ırağa attı el bizi

Ađam aldı beni evine geldi
Otur şöyle dedi minderi serdi
Gelini kızı da elime geldi
Dedim şimdi azap tuttum der bizi

Ađamın ismine diyorlar Bekir
Göreyim işini bilmem ne şekil
Her bir işlerime eyledi vekil
Türlü zahmetlere saldı el bizi

Çeke çeke yokluk beni çürüttü
Yüreğimin yağlarını eritti
Ellere al bize siyah bürüttü
Söyletir her yerde kelâm dil bizi

Düştüm Yaradan'ın kapı taşına
Neler gelir kuloğlunun başına
Şükreyledim nimetine aşına
Kadir Mevlâ'm böyle yazmış hal bizi

SÜLEYMAN der ne zahmete katıldım
Köle oldum hak kuluna satıldım
Rüya imiş birden bire ayıldım
Gece gündüz sarhoş etti hal bizi

AĞLADI

Tecer'de bir kaza geçirdi tiren
Koşarak imdada varan ağladı
Bu nasıl kazadır ağlıyor gören
Döndü de bekleyen tiren ağladı

Al kana boyanmış Tecer'in yolu
Sağına soluna döşenmiş ölü
Keşife yetiştii Sivas'tan vali
Mustantik müddeyim soran ağladı

Kamyon istop edip kalmış da eğli
O şaşkın şoförünün yüreği dağlı
Biri Deliktaşlı Hoca'nın oğlu
Gelip bu halleri gören ağladı

Hoca'nın ođlunun görün nesi var
Gövdesi ezilmiş son nefesi var
Hatice adında nişanlısı var

Sordum haberini veren ağladı

Deliktaş içinden birisi âşık
İsmi söyleyim talihsiz Üsük
Sekizi Tecer'den yarısı kesik
Parçaları bir bir deren ağladı

Şoför derim derim on yedi yaşı
Dizleri kesilmiş ağlıyor eşi
Yerdeki onların kavim kardaşı
Yüzlerin yüzüne süren ağladı

Haydar'ın acısı yaktı Ulaş'ı
Bu kaza ağlattı çok vatandaşı
Kimi belden kesik kiminin başı
Ah çekip dizine vuran ağladı

Kimi Acıyurt'tan kimi Mağra'dan
Ecelidir bu kazaya uğratan
Evrakımda böyle yazmış Yaratan
Bu manaya akli eren ağladı

Bu karalı haber gitti her yana
Nice oğul evlât ağladı ana
Türlü elbiseler boyandı kana
Elbiseyi yuyup seren ağladı

Makinist neydi meramın derdin
Bunca insanları toprağa serdin
Kanında şüphem var neredir yurdun
Bütün yoldaş ile yaren ağladı

Al kan ırmak olmuş coşkun akıyor
Gören gözler ağlayarak bakıyor
Âşıklar da destan yazmış okuyor
Dinleyip yanında duran ağladı

HATIRA DESTANI

Kalemi kâğıdı aldım elime
Düşünüp bir name yazam bir zaman
Tanrı selâmını aldım dilime
Dostların kalbinde gezem bir zaman

Her seher her sabah okurum Kur'an

Yanına gitmeye yollarım boran
Beş jilet göndermiş yeğenim Turan
Sürüp yüzlerimi ezem bir zaman

Böyle yakın olduğunu bilmezdim
Şu yalan dünyada ben de gülmezdim
Palto salsan dahi geri salmazdım
Giyip de sırtıma gezem bir zaman

Seni görmeyeli gül benzim soldu
Nameyi yazarken gözlerim doldu
Aradı ayrılık bizi mi buldu
Sineme yarayı düzem bir zaman

Ayrılık namesin aldım elime
Emir Hak'tan neler gelir dilime
Selâm söyle çocuklara geline
Türlere hep selâm yazam bir zaman

SÜLEYMAN geziyor elinde asa
Uzatma destanı kes biraz kısa
Belki gönderirler sana bir hisse
Gurbet yollarını süzem bir zaman

GÖKÇEKLER GÖLÜ

Beş arkadaşımız düştük yollara
Yamandır halimiz Gökçekler Gölü
Selâm olsun geri kalan kullara
Gariptir elimiz Gökçekler Gölü

Sivas'tan ayrıldık sağ ve selâmet
Beş arkadaş birden ettik hareket
Gelir mi akıla böyle felâket
Soldurdu gülümüz Gökçekler Gölü

Sabah ile şu öğlenin arası
Unutulmaz facianın yarası
Hep cihan geldi de yoktur çaresi
N'eyledin ölümüz Gökçekler Gölü

Facia duyanda yürekler yandı
Vasıtaya binen oraya indi
Gökçekler Gölü de mezara döndü
Şaşırdı yolumuz Gökçekler Gölü

Yeter ey **SÜLEYMAN** destanın bağla
Sen nerde kalırsan başına ağla
Mevlâ'nın aşkıyla bağrını dağla
Bağladı dilimiz Gökçekler Gölü